

savao njemačku reformaciju od Nijemaca. G. Kaverau u svome zbijenom članku daje ovaj konačni zaključak o Vlačiću: »Teško je dati konačni sud o ovom neobičnom čovjeku; naše priznanje njegovih izvanrednih znanstvenih djela, njegove neumorne radinosti, njegovog nesavitljivog žara u odbrani čiste nauke, njegove vjernosti uvjerenju, koja je daleko od svakog oportunizma i odupire se svakom diplomatiziranju, naše divljenje svemu tome, bori se sa nesklonošću protiv ovog neumoljivog cenzora, protiv napadača koji ne štedi ni ličnosti svojih protivnika, protiv čovjeka, koji je sporove i pravdaštvo učinio elementom svoga života... Njegova borba protiv Rima pokazuje mržnju južnjaka koji je razbio rimske okove, ali u njegovoj borbi u vlastitom taboru nema priznanja prava tuđih ličnosti i uvažavanja motiva, koji rukovode protivnike. Njegov vatreni žar za poštovanje božje istine izgleda hladan i bez ljubavi: i ondje gdje se čovjek mora njemu diviti, ostaje nam on radi toga tuđ⁸¹⁾. Da, i onda kad se najsjajnije borio za njemačku stvar, on je ostajao Nijemcima tuđ.

Ali kad su se Nijemci kasnije obazirali na to što je zapravo ostalo od njemačke vjerske reformacije i tko je bio taj, koji je produžio Lutherovu liniju, nikoga nisu mogli naći osim Vlačića. Heidelberški kulturni historičar, naročito za doba protureformacije Eberhard Gothein pisao je prije trideset godina (1907) o Vlačiću:

»Der letzte schöpferische Kopf unter den Reformatoren, Flacius Illyricus, unübertroffen an Talent, Fleiss, Reinheit und Unbeugsamkeit des Cha-

⁸¹⁾ G. Kaverau, Flacius, Realencyclopaedie. Svezak 6, str. 91. 1899.